

Компетентнісний підхід у вищій освіті: інтеграція теорії та практики в підготовці фахівців

*Погранична Наталія Михайлівна¹, Савчук Ніна Володимирівна²,
Акопян Ганна Марленівна³*

Опубліковано	Секція	УДК
20.03.2025	Освіта/Педагогіка	378

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15054718>

Анотація. Стаття присвячена аналізу питання компетентнісного підходу у вищій освіті в аспекті інтеграції теорії та практики підготовки фахівців. Значущість дослідження зумовлена необхідністю зміни системи підготовки майбутніх спеціалістів та адаптації навчальних програм до ринку праці, де сучасний фахівець має бути різнобічним, володіти широким спектром знань, уміти працювати з різними системами. Водночас сьогодні найбільш конкурентоспроможним є той працівник, чиї вміння та вміння стосуються різних сфер, а не лише суміжних зі сферою його діяльності. У процесі дослідження було встановлено, що «компетентність» являє собою сукупність знань і здібностей, які дозволяють індивіду соціалізуватися, адаптуватися, реалізовувати власні ідеї. Компетентність фахівця визначає його здатність бути цікавим роботодавцям і реалізувати всі свої ресурси.

Ключові слова: вміння, заклад вищої освіти, компетентнісний підхід, компетентність, студент, фахівець.

Competency-based approach in higher education: integration of theory and practice in the training of specialists

Annotation. The article is devoted to the analysis of the issue of the competency approach in higher education in terms of integrating theory and practice in the training of specialists. The significance of the study is due to the need to change the system of training future specialists and adapt curricula to the labor market, where a modern specialist must be versatile, possess a wide range of knowledge, and be able to work with different systems. At the same time, today the most competitive employee is the one whose skills and abilities relate to different areas, but not only those adjacent to his field of activity. In the process of the study, it was found that "competence" is a set of knowledge and abilities that allow an individual to socialize, adapt, and

¹ Погранична Наталія Михайлівна, викладач кафедри української та іноземних мов, Вінницький національний аграрний університет, <https://orcid.org/0009-0008-7027-4441>.

² Савчук Ніна Володимирівна, старший викладач кафедри математики, фізики та астрономії, Одеський національний морський університет, ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-5508-0200>

³ Акопян Ганна Марленівна, асистент кафедри математики, фізики та астрономії, Одеський національний морський університет, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-5709-9594>

implement his own ideas. The competence of a specialist determines his ability to be interesting to employers and realize all his resources. At the same time, the competency approach implies a concept according to which educational institutions use competence as a set of knowledge that is adjacent to the specialty, which will allow preparing a qualified specialist for professional activity. It was also established that the competencies that are implemented in higher education institutions of Ukraine when training specialists are such as managerial, communicative, psychological, pedagogical, projective, social, conflictological, research, foreign language, informational. A practical study of the implementation of a competency-based approach during the training of bachelors in the specialty "Information, library and archival affairs" in such higher education institutions of Ukraine as the Kyiv Aviation Institute, the M. P. Dragomanov National Pedagogical University, the Lviv Polytechnic National University, made it possible to find out that during educational activities, the primary development of such competencies as communicative, informational, projective, foreign language, multicultural, social, managerial occurs. At the same time, the analysis was carried out on the basis of curricula and programs, which allows us to speak about their obsolescence in relation to modern education and the labor market.

Keywords: competence, competency-based approach, higher education institution, skills, specialist, student.

Вступ

Питання компетентнісного підходу у вищій освіті України нині є досить гострим, що безпосередньо обумовлено зміною уявлення про сучасного випускника закладу вищої освіти. Так, ще декілька років тому, вимогою до випускника закладу вищої освіти була наявність ґрунтовних знань із його предметної області та здатність працювати у професійній сфері. Випускник на сучасному етапі повинен крім професійних знань, також володіти додатковими знаннями у його майбутній сфері діяльності, знати інформаційно-комунікаційні технології, володіти іноземними мовами, вміти працювати із сучасними пристроями та програмами, знати новітні підходи до організації праці. Відповідно, важливим є те, щоб особа, яка закінчувала навчання та була готова до професійної діяльності, володіла широким спектром знань, які пов'язані із її суміжною діяльністю. Така вимога обумовлена нинішнім становищем на ринку праці, де цінується першочергово універсальний працівник, що володіє не лише професійними, але і додатковими знаннями, що дозволяє такому кандидату бути конкурентоспроможним, а його місцю праці бути популярним серед цільової аудиторії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволяє стверджувати, що питання компетентнісного підходу у вищій освіті в аспекті інтеграції теорії та практики в підготовку фахівців досліджувалося рядом вітчизняних дослідників. Так, вчені І. Кліщ, В. Стинська, З. Ящишин, у статті «Компетентнісний підхід у вищій професійній освіті України» висловлюють думку, що без компетентнісного підходу у підготовці фахівця неможливо досягнути формування майбутнього спеціаліста як цілісної особистості. Вони пояснюють це тим, що компетентнісний підхід сприяє формуванню практичного досвіду, розвитку соціальних ролей, набуттю вмінь щодо розв'язку проблемних питань, розвитку навичок володіння інформаційними технологіями, розробці власного бачення досягнення успіху в організації [1].

Дослідниці Н. Муқан, Г. Чонжун, Н. Чубинська у статті «Компетентнісний підхід у вищій освіті: основні поняття та категорії» наголошують на тому, що компетентнісний підхід у вищій освіті України реалізовується у зв'язку зі значним впливом європейської інтеграції на вітчизняну освітню систему. Зокрема, пріоритет на розвиток освіти за

європейським зразком вимагає від закладів вищої освіти нашої держави підготовки фахівців, які можуть працювати також на закордонний ринок та володіють широким спектром знань. Європейський досвід показує, що фахівець, який володіє набором різних компетентностей, може працювати на посадах високого рівня та бути цікавим для роботодавців [2, с. 2].

Вчена А. Вітченко у статті «Проблеми реалізації компетентнісного підходу у системі іншомовної підготовки майбутнього вчителя» наголошує на інноваційності компетентнісного підходу у підготовці майбутніх педагогів. Це вона пояснює тим, що майбутній вчитель повинен володіти достатніми знаннями не лише зі свого предмета, але і мати додаткові компетенції, до яких вона відносить володіння навичками ефективної комунікації, здатність налагоджувати міжособисту іншомовну комунікацію, вміння досягати інтегрального результату. При цьому педагог повинен не лише знати змістовні компоненти, але вірно реалізувати їх на заняттях [3, с. 66].

Тож наявність кількості наукових публікацій достатня для проведення дослідження питання компетентнісного підходу у вищій освіті в аспекті інтеграції теорії та практики.

Метою даної статті є дослідити питання компетентнісного підходу у вищій освіті в аспекті інтеграції теорії та практики.

Завдання статті є наступними: визначити сутність поняття «компетентнісний підхід», охарактеризувати реалізацію компетентнісного підходу у вищій освіті України, проаналізувати компетентнісний підхід у підготовці фахівців закладів вищої освіти України, узагальнити розуміння компетентнісного підходу як способу підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти України.

Результати

Нині поняття «компетентність» широко використовується у різних сферах життя. Узагальнено дане поняття тлумачиться як «поєднання знань, вмінь, навичок, поглядів, цінностей, що дозволяють особистості соціалізуватися, здійснювати навчальну діяльність, досягти професійного успіху» [1, с. 140]. В основі даного поняття знаходиться інше поняття, а саме «компетенція», що являє собою «сукупність якостей особистості, що дозволяють реалізовувати їй комунікативні, методологічні, професійні та інші види вмінь» [1, с. 140]. Компетенція є вимогою до фахівця, оскільки відображає, які знання та вміння особи можуть свідчити про її користь для майбутнього роботодавця.

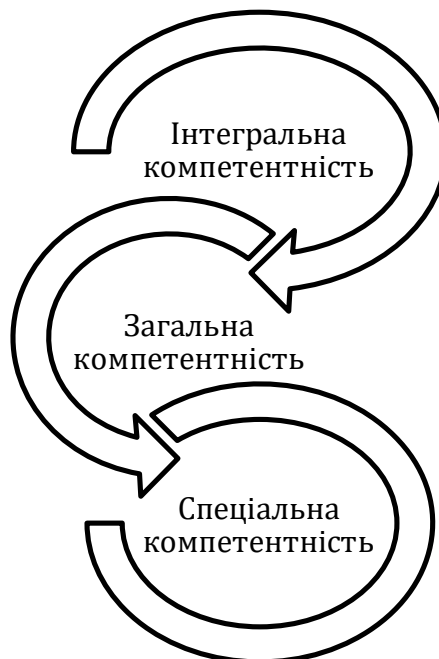
Поняття «компетентність» та «компетенція» першочергово почали використовуватися у діловому середовищі, оскільки почали визначати, якими вміннями та знаннями має володіти працівник, щоб бути конкурентоспроможним та забезпечувати успіх своєї організації. З розвитком ринку праці, появою міжнародних корпорацій, впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій у всі сфери життя, стало зрозуміло, що успішний працівник, який може принести користь організації, має не тільки добре знати аспекти своєї професійної діяльності та виконувати посадові функції, а також володіти різними знаннями та вміннями, які дозволяють бути більш ефективним у здійсненні професійних обов'язків. Тож стало зрозумілим, що працівник, що хоче бути затребуваним на ринку праці, має добре знати інформаційні технології, володіти іноземними мовами, вміти вести ділову діяльність, вміти комунікувати зі стейкхолдерами, розуміти як передати свої знання колегам.

Водночас із ділового середовища «компетентність» та «компетенція» перейшли до педагогічної сфери, що пов'язано із розумінням того, що компетентний працівник має здобути різнопланові знання ще під час отримання базових та професійних знань. Особливо це стосується вищої освіти, яка спрямована на підготовку фахівців у конкретних галузях знань. Тож заклади вищої освіти почали більше уваги приділяти

компетентностям студентам, що дозволить у майбутньому отримати їм бажані посади [2, с. 2].

Здобуття компетентності майбутнім фахівцем передбачає наявності таких компонентів як знання (розуміння того, які саме навички особа хоче отримати та якої сфери вони стосуються), мотив (прагнення майбутнього фахівця оволодіти професійними знаннями на достатньому рівні), якість (володіння особою тих рис характеру, які дозволяють опанувати дану сферу діяльності), вміння (здатність вірно реалізувати здобуті знання). Компетентності за сферами їх реалізації можуть розподілятися на такі як управлінська (знання та вміння щодо організації робочого процесу), комунікативна (знання та вміння щодо спілкування та взаємодії з оточуючими), психологічна (знання про людську особистість та її внутрішній світ), педагогічна (знання та навички щодо навчання інших та передачі їм своїх знань), проєктивна (вміння щодо створення чогось), соціальна (знання про суспільство та людину як одиницю системи), конфліктологічна (знання та вміння розв'язувати суперечки та виходити із кризових ситуацій), дослідницька (знання та вміння здійснювати пошук наукової інформації та відтворювати її на практичному досвіді), іншомовна (знання та вміння щодо володіння іноземними мовами), інформаційна (знання та вміння щодо роботи з інформацією та сучасними технологіями). При цьому нині з'являються нові компетентності, що дозволяє говорити про потребу у підготовці універсального фахівця.

Впровадження компетентнісного підходу у підготовку фахівців у закладах вищої освіти України, передбачає формування у майбутніх спеціалістів наступних компетентностей, що продемонстровано на Рис. 1.

Рис. 1. Компетентності майбутніх фахівців сформовані у закладах вищої освіти

Інтегральна компетентність характеризує загалом ті знання та вміння, які відповідають фахівцю певного кваліфікаційного рівня за даним напрямом навчання. Зокрема, випускник закладу вищої освіти повинен володіти більш ґрунтовними знаннями зі своєї спеціалізації, ніж випускник професійно-технічного училища чи закладу вищої перед фахової освіти за цим же напрямом підготовки. Сюди ми можемо віднести знання та вміння з іншої мови, з інформаційних технологій, із прикладних дисциплін.

Загальна компетентність характеризує універсальні вміння та навички майбутнього фахівця, які не залежать від його професійної сфери. Тут важливим аспектом є володіння тим рівнем знань, які допоможуть успішно соціалізуватися та адаптуватися до суспільних змін, незалежно від напряму підготовки. Наявність компетенцій із загальної компетентності дозволяє особистості відчувати себе повноцінним членом суспільства та мати важливі вміння для здобуття професійних знань. Сюди ми можемо віднести зокрема комунікативну компетентність, оскільки навички спілкування та взаємодії з оточуючими є необхідні у будь-якій сфері діяльності.

Спеціальна компетентність відображає у собі сукупність навичок та вмінь, які необхідні для успішної діяльності майбутнього фахівця у його предметній галузі. Такі знання формуються протягом навчання та мають виражений практичний характер, оскільки їхнє оволодіння на достатньому рівні дозволяє особі бути конкурентоспроможною на ринку праці [3, с. 66].

На сучасному етапі заклади вищої освіти України активно впроваджують компетентнісний підхід під час підготовки фахівців різних галузей. Однак варто зазначити, що таке впровадження є повільним, оскільки вимоги до майбутніх спеціалістів постійно зростають, тож заклади вищої освіти не встигають вносити зміни до навчальних програм та навчальних планів, що відображає певне відставання компетентнісного підходу у навчальному процесі від реальної потреби ринку. Крім того, характерною проблемою є нестача педагогічних фахівців, які могли б на основі практичного досвіду сформулювати ефективну програму розвитку компетентностей у студентів. Яскравим прикладом є впровадження компетентнісного підходу під час підготовки фахівців із документального забезпечення, коли студентів навчають працювати із програмою 1С, хоча нині використовуються інші програми, наприклад, SAAS, ISpro, Універсал.

Зклади вищої освіти впроваджують компетентнісний підхід з метою акцентуації уваги на засвоєнні студентами практичних знань із мінімальним застосуванням теоретичної інформації. Так, майбутній педагог повинен мати достатні вміння щодо комунікації з учасниками освітнього процесу, оскільки це буде безпосередньо сферою його діяльності, тож вивчення навчальних матеріалів є скоріше другорядним аспектом.

На сучасному етапі вища освіта України займається активним впровадженням полікультурної компетентності. Сутність даної компетентності полягає у тому, що студент під час навчання опановує знання із загальнокультурної компетентності, яка передбачає формування знань про культуру ділових взаємин та культури інших країн, конструктивну поведінку, толерантне ставлення до різних груп осіб. Основним принципом полікультурної компетентності є принцип плюралізму, який полягає у тому, що всі ми проживаємо у соціумі, тож маємо поважати інші етносоціальні спільноти. Також до полікультурної компетентності відноситься принцип демократичного розвитку культури та освіти, згідно з яким, всі мають право на освіту незалежно від культурного аспекту та разом з тим різні культури мають відображатися в освітній площині. Знання із полікультурної компетентності дозволяють особистості здійснювати міжкультурну взаємодію, відображати високий професіоналізм без прив'язки до регіону проживання, поширювати ідеї про толерантність до різних релігійних груп, створювати товари та продукти для різних груп населення [4, с. 98].

Інформаційна компетентність теж зараз активно розвивається у системі вищої освіти України. Згідно з її сутністю, сучасний фахівець повинен вміти здійснювати пошук інформації, її опрацьовувати, обробляти, формувати та додавати до неї наочності; повинен вміти працювати із сучасними технологіями, пристроями, додатками, без яких неможливо організувати нормальний робочий процес; повинен вміти працювати у спеціальних програмах, які дозволяють оптимізувати робочі процеси. Велика увага приділяється формуванню вмінь працювати із соціальними мережами, оскільки

процеси інформатизації вплинули на те, що нині практично кожна організація має власний профіль у соціальних мереж, а споживачі продукції є їхньою цільовою аудиторією.

Комунікативна компетентність характеризується вміннями взаємодіяти із різними групами осіб. У професійній діяльності комунікація відіграє вагомий роль, оскільки дозволяє налагодити спілкування із колегами, керівництвом, клієнтами, партнерами. Навички правильної побудови комунікації є досить цінними, оскільки особа, яка може правильно організувати спілкування, вирішити проблемні питання, залагодити конфлікти, вміє сформулювати позитивне враження про себе та про організацію. Тому фахівці, які володіють комунікативною компетентністю, є конкурентоспроможними на ринку праці [5, с. 120].

Технологічна компетентність розглядається у системі вищої освіти як можливість сформувати у майбутніх фахівців комплекс знань щодо технології виготовлення чи виконання чогось, розуміння послідовності виконання дій, практичного досвіду виконання методів та прийомів щодо досягнення бажаного результату. При цьому технологічна компетентність раніше впроваджувалася переважно при підготовці фахівців агропромислового та землевпорядного комплексу, харчування та готельно-ресторанного бізнесу, мистецького та дизайнерського спрямування. Нині ця компетентність формується і при підготовці фахівців інших спеціальностей, оскільки під час діяльності у будь-якій сфері необхідно знати технологію, що дозволяє правильно виконати послідовні кроки [6, с. 487].

Враховуючи розвиток даних компетентностей у системі вищої освіти України, можна стверджувати, що заклади вищої освіти прагнуть до підготовки такого фахівця, який зможе працювати у різних сферах та буде готовим до роботи на закордонному ринку. Зокрема, такий фахівець буде володіти знаннями про об'єкт та предмет своєї діяльності, вміти спілкуватися із клієнтами, зможе із повагою поставитися до вподобань споживачів різних культурних груп, матиме знання для висвітлення актуальної інформації про організації. Такі фахівці будуть зацікавлені у розвитку власних знань, оскільки організація буде зацікавлена у стимулюванні такого співробітництва щодо підвищення кваліфікації.

Функції компетентнісного підходу вищій освіті є наступні, що подано у Таблиці 1.

Таблиця 1 - Функції компетентнісного підходу вищій освіті

Функція	Характеристика функції
Операціональна	Моніторинг готовності студентів до фахової діяльності та виявлення слабких аспектів знань, що дозволяє впроваджувати компетентнісний підхід ефективно
Діяльнісно-технологічна	Побудова навчальної системи таким чином, щоб вона максимально відображала сферу майбутньої діяльності. Сюди можна віднести також формування вмінь та навичок щодо розв'язку професійно-орієнтованих питань
Виховна	Розвиток у студентів загальної культури, навичок управління, вмінь спілкуватися з учасниками освітнього процесу та оточенням, розвиток організаторських функцій
Діагностична	Моніторинг сучасної системи вищої освіти України та її вдосконалення з метою підготовки висококваліфікованих фахівців

Відповідно до означених функцій, система вищої освіти України спрямована на впровадження компетентнісного підходу першочергово для виявлення проблемних

аспектів підготовки майбутніх фахівців та покращення якості вищої освіти. Зокрема, моніторинг сучасного стану вищої освіти відображає те, що навчальні програми та навчальні плани є дещо застарілими, що негативно впливає на якість підготовки студентів. До навчальних програм мають додаватися ті теми, які стосуються не лише самої дисципліни, але і також суміжних дисциплін, які мають прямий чи опосередкований зв'язок. Навчальні плани мають містити ширший перелік дисциплін, які повинні бути спрямовані на оволодіння фахівцем не лише базових та спеціальних знань, але і також знань, які пов'язані зі сферою діяльності [7, с. 63].

Крім того, компетентнісний підхід у вищій освіті передбачає впровадження вибіркового дисциплін чи факультативів, які націлені на формування у студентів більш поглиблених знань з певних аспектів майбутньої професійної діяльності. Це дозволяє мотивувати студентів отримувати саме ті знання, які вони хочуть і які вони будуть використовувати у професійній діяльності. До того ж такі вміння є доповненням до загальних знань із дисциплін, що дозволяє сформувати цілісні знання із тим нахилом, до якого прагне студент. Так, залежно від того, у якій сфері буде працювати діловод, він може обрати вибірково дисципліни, які пов'язані з інформаційною аналітикою, консалтингом, кадровим менеджментом, маркетингом, іншими сферами. При цьому він може вибрати, яку компетентність прагне розвинути найбільше, зокрема, це може бути комунікативна, інформаційна, полікультурна, іншомовна, психологічна, педагогічна [8, с. 6].

Компетентнісний підхід у системі вищої освіти реалізовується також під час проходження студентами виробничої, навчальної, педагогічної практики, коли студент отримує додаткові знання та вміння до вже сформованих та може отримати спеціальні навички [9, с. 92]. Так, майбутній педагог під час проходження практики у навчальному закладі отримує додаткові навички, які спрямовані на формування комунікативної компетентності, оскільки навчатися взаємодіяти з різними суб'єктами освітньої діяльності. Студент за спеціальністю «Менеджмент» отримує додаткові знання з інформаційної компетентності, оскільки під час практики навчається працювати із прикладними програмами, які безпосередньо використовуються на базі практики. Студент за спеціальністю «Філологія» отримує знання відносно полікультурної компетентності, оскільки у процесі практики комунікує із різними групами споживачів. Незалежно від різновиду практики її основою переважно є оволодіння інформаційною компетентністю [10, с. 185].

Нині важливим аспектом постає питання впровадження цифрової компетентності, оскільки володіння сучасними технологіями є не тільки вимогою часу, але і становить аспект професійних навичок, оскільки практично у будь-якій сфері використовуються новітні технології. Тому спеціаліст, що планує займати ключові посади у своїй галузі, повинен володіти комп'ютерними програмами та інформаційними системами на достатньому рівні [11, с. 46].

З метою практичного дослідження компетентнісного підходу у вищій освіті було здійснено аналіз впровадження компетентнісного підходу під час підготовки фахівців-документознавців у таких закладах вищої освіти України як Київський авіаційний інститут, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Національний університет «Львівська політехніка». Було проаналізовано дисципліни та навчальні плани при підготовці фахівців кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за спеціальністю «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Під час дослідження навчальної програми Київського авіаційного інституту було встановлено, що підготовка фахівців умовно розподіляється умовно на два блоки, де перший блок, документознавчий, забезпечує підготовку студентів за компетенціями документального забезпечення, тоді як другий блок, інформаційно-комунікаційний, передбачає підготовку студентів за компетенціями у сфері інформаційної роботи.

Підготовка майбутніх фахівців здійснюється із першочерговим формуванням комунікативної компетентності. Комунікативна компетентність дозволяє сформувати майбутнього фахівця, який вміє ефективно організовувати професійні комунікаційні процеси, здатний здійснювати ділову комунікацію, вміє спілкуватися та взаємодіяти із різними групами населення, здатний організовувати ефективні соціальні комунікації та працювати зі сторінками організації у соціальних мережах. Формування такої компетентності пояснюється тим, що фахівець із документаційного забезпечення має можливість працювати на різних посадах, відповідно, організація комунікації для нього є досить важливою, оскільки він буде постійно спілкуватися із клієнтами та колегами. Реалізація даної компетентності відбувається за рахунок вивчення студентами таких дисциплін як «Ділова комунікація», «Етика і психологія ділового спілкування», «Комунікації в мережі «Інтернет», «Комунікації з громадськістю», «Соціальні комунікації».

Також студенти опановують інформаційну компетентність. Її значимість обумовлена тим, що сучасний фахівець із документаційного забезпечення повинен вміти працювати з інформацією, опрацьовувати її, правильно її подавати, а також працювати із сучасними комп'ютерними програмами. Набуття компетентності відбувається шляхом опанування навичок аналізу та систематизації інформації, аналітичної роботи, роботи із сучасними спеціальними програмами та інформаційними системами. Велика увага приділяється формуванню навичок роботи із системами обліку та соціальними мережами. Компетентність формується під час вивчення таких дисциплін як «Аналітика тексту», «Аналітико-синтетична переробка інформації», «Інформаційний менеджмент», «Інформаційно-аналітична діяльність», «Прикладне програмне забезпечення», «Системи управління базами даних (СУБД)», «Системний аналіз інформаційних процесів».

Проективна компетентність формується під час вивчення дисципліни «Керування проектами в інформаційній сфері». Дана компетентність обумовлена тим, що майбутній фахівець повинен вміти формувати бачення проекту та складати такі проекти, адже під час роботи в інформаційній сфері спеціаліст може стикатися із різними видами проектів, тому повинен вміти працювати з ними та керувати ними [12].

Якщо взяти за аналіз компетентності, які формуються при підготовці фахівців у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, то тут основна увага приділена інформаційній компетентності. Її опанування передбачає формуванню знань щодо пошуку та зберігання інформації, створенню інформаційних продуктів, просуванню інформаційних систем на ринку, роботи з офіційними сторінками та сторінками у соціальних мережах, роботи із системами електронного урядування. Дана компетентність формується під час вивчення дисциплін таких як «Системи управління інформаційною, бібліотечною та архівною діяльністю», «Автоматизовані технології інформаційного документопорядження», «Інформаційний моніторинг».

Іншомовна компетентність теж є однією з основних, яка формується під час підготовки майбутніх фахівців. Вона спрямована на опанування студентами навичок спілкування іноземною мовою, оволодіння іноземною мовою, формування навичок іншомовної ділової комунікації. Зокрема, випускник, який планує працювати в міжнародній організації, повинен володіти спеціальною термінологією, яка необхідна під час ділової діяльності, оскільки базові знання йому не дозволять здійснювати ефективну діяльність. Формування компетентності відбувається під час вивчення таких дисциплін як «Іноземна мова» та «Термінологічна лексика в системі професійного мовлення».

Полікультурна компетентність спрямована на те, щоб студенти повноцінно оволоділи аспектами комунікації з представниками інших культурних груп, вміли поводитися толерантно та коректно відносно різних суб'єктів, могли використовувати

культурне різноманіття у професійній діяльності, мали здатність поширювати культуру своєї нації під час виконання обов'язків. З метою отримання такої компетентності студентам пропонується для вивчення такі дисципліни як «Етика та естетика» та «Стилістика і культура офісної документації» [13].

Аналіз компетентностей майбутніх документознавців у Національному університеті «Львівська політехніка» дозволив виявити, що першочергово звертається увага на управлінську компетентність. Студенти навчаються організовувати робочий процес, керувати проектами, здійснювати оптимізацію професійної діяльності, знаходити ефективні ресурси для забезпечення конкурентоспроможності компанії. Такі навички є важливими для майбутнього випускника, оскільки невідомо з якими професійними проблемами він може зіткнутися, тому знання з управлінської діяльності є необхідними для реалізації фахових знань. Реалізація даної компетентності здійснюється шляхом опрацювання таких дисциплін як «Управління проектною діяльністю», «Управління діловими інформаційними ресурсами», «Технології менеджменту знань», «Управління якістю бібліотечної та архівної справи».

Проективна компетентність передбачає формування знань студентів про можливості щодо створення сучасних проектів, їхнє опрацювання, поширення інформації про них, вміння розподіляти обов'язки колег щодо роботи над проектами та делегувати свої задачі колективу. Набуття такої компетентності пов'язане із потребою оволодіння сучасним спеціалістом навичок роботи із різними інформаційними продуктами, зокрема, із проектами. Під час отримання таких вмінь студент навчається також знаходити ефективні шляхи комунікації для поширення інформації про проект серед цільової аудиторії. При цьому навички щодо проективної діяльності формуються під час вивчення таких дисциплін як «Управління проектною діяльністю» та «Інформаційна діяльність в органах державної влади та управління».

Комунікативна компетентність передбачає формування знань щодо структури та моделі комунікації, компоненти комунікації та її учасників, інструментів та способів комунікації. Значення розвитку вмінь тут полягає у тому, що майбутній фахівець із документального забезпечення буде не тільки спілкуватися із колегами та керівництвом, але і налагоджувати взаємини із клієнтами, партнерами, постачальниками та іншими споживачами продукції організації. Тому такий спеціаліст повинен вміти взаємодіяти з учасниками ділового простору та ефективно налагоджувати бізнес-комунікацію. Реалізація знань із такої компетентності забезпечується під час вивчення такої дисципліни як «Комунікативні стратегії установи».

Соціальна компетентність передбачає формування у студентів розуміння того, що людина є одиницею соціуму, тому повинна вміти взаємодіяти з оточуючими, знати як формувати соціальні системи, вміти впливати на оточуючих. Під час навчання студенти отримують знання щодо формування іміджу особистості, про релігійне різноманіття, щодо філософських проблем пізнання людини [14]. Зокрема, формування компетентності відбувається під час вивчення таких дисциплін як «Іміджелогія», «Філософські проблеми наукового пізнання», «Роль релігії у сучасному суспільстві», «Професійна та цивільна безпека».

Висновки

Тож, питання компетентнісного підходу у вищій освіті в аспекті інтеграції теорії та практики потребує нині більш детального розгляду. Зокрема, було встановлено, що компетентностями є набір знань та вмінь, які дозволяють майбутньому фахівцю реалізуватися як особистість, соціалізуватися та адаптуватися, бути конкурентоспроможним на ринку праці. Компетентнісний підхід як концепція підготовки майбутніх спеціалістів у закладах вищої освіти України, реалізовується

допоки повільно, що можна пов'язати із застарілими навчальними планами та навчальними програмами. Проте у закладах вищої освіти України активно впроваджують інформаційну, комунікативну, полікультурну, технологічну компетентності, що пов'язано із розширенням вимог до конкурентоспроможного фахівця.

Під час практичного дослідження впровадження компетентнісного підходу під час підготовки бакалаврів за спеціальністю «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». у таких закладах вищої освіти України як Київський авіаційний інститут, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Національний університет «Львівська політехніка», було виявлено, що під час навчальної діяльності відбувається першочерговий розвиток за такими компетентностями як комунікативна, інформаційна, проєктивна, іншомовна, полікультурна, соціальна, управлінська. Відповідно, такий фахівець буде готовий до організації ефективної роботи та зможе налагодити комунікацію з різними стейкхолдерами, володітиме високим рівнем знань з іноземної мови, матиме навички створення проєктів та керування організацією.

Подальші дослідження з даної тематики доцільно здійснювати у напрямках впровадження компетентнісного підходу у різних типах навчальних закладів, оцінки рівня навичок знань та вмінь випускників із підготовкою за компетентнісним підходом, оновлення освітніх програм задля впровадження компетентнісного підходу у навчальний процес. Це дозволить сформулювати загальне уявлення про питання впровадження компетентнісного підходу в освітню систему України та розробити ефективні рекомендації для закладів освіти щодо впровадження компетентнісного підходу у підготовку фахівців.

Список використаних джерел

1. Стинська В., Ящишин З., Кліщ І. Компетентнісний підхід у вищій професійній освіті України. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2021. Вип. 79. С. 139-142. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/34645/Stynska.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
2. Мукан Н., Чонжун Г., Чубинська Н. Компетентнісний підхід у вищій освіті: основні поняття та категорії. *Академічні візії*. 2023. Вип. 17. С. 1-9. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/475>
3. Вітченко А. Проблеми реалізації компетентнісного підходу у системі іншомовної підготовки майбутнього вчителя. *Педагогічні науки*. 2021. Вип. 150. С. 65-77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzped_2021_150_8
4. Лутаєва Т. Формування полікультурної компетентності в освітньому просторі закладу вищої освіти. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна*. 2021. Вип. 1. С. 97-121. URL: <https://dspace.nuph.edu.ua/handle/123456789/25944>
5. Романчук Н. Компетентнісний підхід в освіті: концепції, суть, зміст. *Педагогічні науки*. 2018. Вип. 4. С. 118-122. URL: <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/Ped-visnyk-63-2019-23.pdf>
6. Фурдуй С. Компетентнісний підхід у вищій школі в Україні: розробка та впровадження ідей при підготовці фахівців соціономічної сфери. *«Молодий вчений»*. 2017. Вип. 3. С. 485-489. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_3_115
7. Панфілов Ю. Компетентнісний підхід в освіті: досвід, проблеми, перспективи. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2017. Вип. 3. С. 55-67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipuss_2017_3_8
8. Антонюк Л., Василькова Н., Ільницький Д. Компетентнісний підхід у вищій освіті: світовий досвід. Київ: КНЕУ, 2016. 61 с. URL:

https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=WqkByzMAAAAJ&citation_for_view=WqkByzMAAAAJ;pyW8ca7W8N0C

9. Струтинська О. Цифрові навички і цифрова компетентність: зарубіжний досвід країн ЄС і перспективи для України. *Фізико-математична освіта*. 2020. Вип. 3. С. 94-102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/fmo_2020_3%281%29_17

10. Юрченко А., Юрченко К. Реалізація компетентнісного підходу в умовах використання ІКТ. *Збірник наукових праць «Актуальні питання природничо-математичної освіти»*. 2017. №1. С. 184–189. URL: <https://www.repository.sspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/666ff1cf-016e-428e-84e0-a7e295505fea/content>

11. Підпригора А. Впровадження компетентнісного підходу вищу освіту крізь призму світових освітніх практик. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2022. № 3. С. 44-50. DOI: 10.31110/2616-650X-vol10i3-005

12. Інформаційна, бібліотечна та архівна справа. URL: <https://pk.nau.edu.ua/029-informatsiina-bibliotechna-ta-arkhivna-sprava/>

13. Силабуси навчальних дисциплін. URL: <https://kppdpu.nnipua.edu.ua/sylabusy/sylabusy-dokumentoznavstvo/iii-kurs-dokumentoznavstvo>

14. Освітні компоненти. URL: <https://old.lpnu.ua/education/majors/IHSS/8.029.01/19/2017/ua/full>